

Тафови вадоъ масалалари

05:00 / 16.01.2017 3222

Тавофи вадоъ тавофи садар ҳам дейилади. Бу тавоф оғоқий ҳожининг зиммасига Маккаи мұкаррамадан қайтаётган вақтида вожиб бўлади. Ушбу тавофга тегишли муҳим масалалар қуйида батафсил баён этилади.

Тавофи вадоъ қандай кишиларга лозим бўлади?

Тавофи вадоъ оғоқий, яъни мийқот ташқарисидан келган ҳожиларга (улар хоҳ ифрод, хоҳ қирон, хоҳ таматтуъ ҳажи қилувчи бўлсин) ватанларига қайтаётган вақтларида вожиб бўлади. Башартики, улар мажнун ёки балоғатга етмаган (ёш бола) ёки узрли бўлмасалар, бас. ("Фунятун носик").

Тавофи вадоъ қандай кишиларга вожиб эмас?

Тавофи вадоъ Макка, ҳил, мийқот аҳлларига ва узрли (ҳайз ёки нифосли аёл, мажнун ва балоғатга етмаган) оғоқийларга вожиб эмас. Шунингдек, фоитул ҳаж, яъни ҳаж қилиш учун йўлга чиққан, лекин унга улгурмаган кишига, муҳсар, яъни йўлда бирор сабаб билан ушланиб қолган ёки тўхтатиб қолинган кишига ҳамда фақат умра қилиш мақсадида борган оғоқий кишиларга ҳам вожиб эмас ("Фунятун носик", "Муаллимул ҳужжоқ").

Тавофи вадо Макка, ҳил ва мийқот аҳллари учун мустаҳабдир

Макка, ҳил ва мийқот аҳлларига ҳамда у ерда муқим бўлиб тўхтаб қолган, яъни ҳаж қилиш учун борган, лекин ҳаждан сўнг ўша ерда яшаш ниятида қолиб кетган киши учун (мабодо, у ердан қайтадиган бўлиб қолса) ватанига қайтиб кетаётган вақтида тавофи вадоъ қилиш мустаҳабдир.

("Раддул мұхтор").

Фақат умра қилиш учун борган кишиига тавофи вадоъ вожиб эмас

Фақат умра қилиш учун борган оғоқий кишиига қайтиши олдиdan тавофи вадоъ вожиб эмас. Күп кишиларни күрамизки, улар муборак рамазон ойида ёки бошқа пайтда умра қилиш учун бориб, қайтишларида ҳажга борган оғоқийлар сингари тавофи вадоъга қаттиқ аҳамият қаратадилар. Фақат умра қилиш мақсадида борган кишиларга тавофи вадоъ мустаҳаб (нафл), холос.

("Маносики Мулло Али Қориј")

Тавофи вадоъ учун ният лозим эмас

Киши тавофи вадоъ учун алоҳида ният қилиши, яъни "Мен Маккаи мукаррамадан кетаётганим учун тавофи вадоъ қиляпман", деб дилдан ўтказиши шарт эмас. Балки, фақатгина тавоф қилса, кифоя. Яна, ҳар қандай нафлий тавоф нияти билан қилинган тавоф ҳам тавофи вадоъ ўрнига ўтаверади. Яъни, кишининг охирги қилган хар қандай тавофи тафови вадоъ ҳисобланаверади. Ҳудди шундай агар тавофи зиёратдан кейин бирорта нафлий тавоф қилган бўлса, у ҳам тавофи вадоънинг ўрнига ўтаверади. Албатта, тавоф вақтида тавофи вадоъ нияти бўлишлиги мустаҳабдир.

("Ғунятун носик")

Тавофи вадоъ қилган заҳотиёқ Маккаи мукаррамадан қайтиш

Киши тавофи вадоъни сафар охирида, яъни барча ишлардан фориғ бўлиб, Маккаи мукаррамадан жўнаётган вақтида қилиши мустаҳаб ва афзалдир. Шу боис ҳожиларнинг тавофи вадоъдан сўнг бошқа ишларга машғул бўлмай, у ердан жўнаб кетишлари мақсадга мувофиқдир.

("Ғунятун носик", "Муаллимул ҳужжож").

Тавофи вадоъдан сўнг Маккаи мукаррамада бир неча кун туриб қолиш

Бир киши ҳаждан сўнг қайтишни ирода қилиб тавофи вадоъ қилди. Сўнг у қандайдир сабаб билан Маккаи Мукаррамада яна тўхтаб қолди. Шундай қилиб, қайтгунига қадар бир неча кун ўтди. Ватанига қайтаётган вақтда унга иккинчи бор тавофи вадоъ қилиш вожиб ҳам, лозим ҳам бўлмайди. Чунки, унинг тавофи вадоъ ниятида қилган аввалги тавофи вадоъ бўлаверади. Ҳа, албатта, жўнаш олдидан қайта тавоф қилиб олиши афзалдир. Чунки, имом Абу Ҳанифа раҳимаҳуллоҳ наздларида киши тавофи вадоъдан сўнг бир неча соат бўлса ҳам у ерда тўхтаб қолса, равона бўлаётган вақтида иккинчи бор тавофи вадоъ қилиши афзал ва мустаҳабдир.

("Ғунятун носик").

Тавофи вадоъ ҳайз ёки нифосли аёлдан соқит бўлади

Мийқот ташқарисидан ҳаж қилиш учун келган аёл ватанига қайтаётган пайтида ҳайз ёки нифос ҳолатида бўлса, унинг зиммасидан тавофи вадоъ соқит бўлади. Унга ҳеч қандай каффорат ҳам лозим бўлмайди.

("Фатово Тоторхонийя")

Ҳоиза ёки нифосдаги аёл Маккадан чиқишдан олдин пок бўлиб қолса

Тавофи вадоъ ҳайз ёки нифос кўрган аёлга лозим эмас. Аллоҳ таоло берган бу узр сабабли ундан тавофи вадоъ кечирилади. Лекин, Маккаи мукаррамадан чиқиб кетишидан олдин пок бўлиб қолса ва тезда ғусл қилиб тавоф қилиш имконига эга бўлса, унга тавофи вадоъ қилиш вожиб бўлади. Лекин, Маккаи мукаррама шахридан ташқарига чиққандан сўнг

пок бўлса, ортга қайтиб тавоф қилиши вожиб эмас. Агар Маккаи мукаррамадан чиқиб кетишдан олдин пок бўлса-ю, бироқ унинг Байтуллоҳга қайтиб тавоф қилиши сабабли улов(автобус)дан қолиб кетиш эҳтимоли бўлса, бу ҳам Аллоҳ томонидан берилган узр деб ҳисобланади. Яъни, бундай ҳолатда ҳам тавофи вадоъ унинг зиммасидан соқит бўлади. ("Ғунятун носик").

Ҳаждан сўнг Маккада туришни ирода қилган киши учун тавофи вадоъ

Агар бирор оғоқий киши ҳаждан сўнг, Маккаи мукаррамада туришни ихтиёр қилса, унинг зиммасидан тавофи вадоъ соқит бўладими ёки йўқми? Бу масала ҳам жуда муҳим. У киши бир неча йилгача Маккаи мукаррамада муқим бўлиб турса ҳам, қайтаётган вақтида тавофи вадоъ қилиши вожибdir. Айтайлик, оғоқий ҳаждан сўнг, Маккаи мукаррамада тижорат ёки бирор жойда ишлаш мақсадида туриб қолди. У ватанига қайтаётган вақтида тавофи вадоъ қилиши вожиб бўлади. Ҳа, албатта, агар ҳижрат қилиб, Маккаи мукаррамани ўзи учун ватан тутса-ю, кейинроқ у ердан қайтишга тўғри келса, унга тавофи вадоъ лозим бўлмайди. Чунки, у аҳли Макканинг ҳукмида бўлиб қолади. Лекин, бу ҳукм у ерни 12-зулҳижжадан олдинроқ ўзига ватан тутишни ирода қилган кишиига тегишлидир. 12-зулҳижжадан олдин бу ниятни қила олмаган кишидан тавофи вадоъ соқит бўлмайди.

("Муаллимул ҳужжож")

Таҳоратсиз қилинган тавофи вадоънинг жаримаси

Таҳоратсиз ҳолда қилинган тавофи вадоънинг ҳар бир айланаси эвазига бир садақа (ярим соъ буғдой), етти айлана эвазига эса еттита садақа жарима сифатида бериш лозим бўлади.

("Ғунятун носик").

Жунублик ҳолатида тавофи вадоъ қилиш

Агар киши жунублик ҳолатида тавофи вадоъ қилса, жаримасига бир қўй ёки эчки қурбонлик қилиши вожиб бўлади. Агар тавофни қайта бажарса, қурбонлик соқит бўлади. Тавофи вадоънинг аксар қисми, яъни тўрт ёки ундан зиёда айланасини жунублик ҳолатида адо қилган кишининг ҳам ҳукми шу.

("Ғунятун носик").

Тавофи вадоъ қилмай ватанга қайтиш

Зиммасига тавофи вадоъ қилиш вожиб бўлган оғоқий киши тавофи вадоъ қилмай ватанига жўнаса-ю, лекин мийқотдан чиқиб кетмаган бўлса, унга Маккан мукаррамага қайтиб, мазкур тавофни адо этишлиги вожиб бўлади. Бундай суратда у қайта эҳром боғлаб келишлиги лозим эмас.

Агар мийқотдан чиқиб кетган бўлса, ихтиёр ўзида. Хоҳласа, каффоратига Ҳарам ҳудудида сўйилиши учун бир жонлиқ (қўй ёки эчки) жўнатсан. Хоҳласа, умрага эҳром боғлаб келиб, аввал умра арконларини, сўнг тавофи вадоъ қилиб, ватанига қайтиб кетсин. Агар шундай қилса, унга ҳеч қандай каффорат лозим бўлмайди. Албатта, тавофи вадоъ учун Маккан мукаррамага мийқот ташқарисидан қайтаётган киши умрага эҳром боғлаб келиши вожиб. Мийқот ташқарисидан эҳромсиз қайтиб келиб, тавофи вадоъ қилиш жоиз эмас.

("Ғунятун носик", "Муаллимул ҳужжож").

Маккан мукаррамадан ватанга қайтиш

Ҳаж амаларидан фориғ бўлиб, Маккан мукаррамадан қайтаётган ҳожи тавофи вадоъ қилсин (Ушбу тавофни қилиш вожиб бўлиб, унда рамал ҳам,

тавофдан кейин саъй ҳам қилинмайди). Тавофдан сўнг икки ракъат тавоф намози ўқисин. Кейин юзини Каъбатуллоҳга қаратиб замзам сувидан тўйиб-тўйиб ичсин ва ундан юзи, боши ва баданлариға ҳам қуисин. Сўнгра Каъбатуллоҳ остонасини ўпсин, мултазамга кўкси ва юзини теккизиб, қўлини юқорига кўтариб, каъбапўшга осилиб, йиғлаб-йиғлаб дуолар қилсин. Агар йиғи келмаса, ўзини йиғлаётган кишига ўхшатсин. Аллоҳнинг муқаддас байтидан жудо бўлаётганидан афсусланиб, ҳасратли ва ғамгин нигоҳлар билан Каъбатуллоҳга қараб, йиғлаб-йиғлаб Масжиди Ҳаромдан ташқарига чиқсин. Дарвозага етгач, ниҳоятда ожизлик ва синиқлик билан Аллоҳ таолодан бу муқаддас макон зиёратини қайта насиб этишини сўраб, дуолар қилсин (Ҳайз ёки нифосли аёллар эса Масжиди Ҳаромга кирмасдан, дарвозада туриб дуо қиладилар).

("Муаллимул ҳужжож").

Юқорида айтилган тавсиялар бирор кишига озор етказмаслик шарти билан амалга оширилади.

Тавофи вадоъ қилмай Минодан ватанга қайтиш

Саудия Арабистони ёки унга қўшни ўлкаларда яшовчи кўплаб ҳожилар Мино ва Арафотга шахсий машиналарида (гоҳ ўзлари, гоҳ оиласвий) келадилар. Улардан баъзилари тавофи вадоъ учун Маккаи мукаррамга келмай, Минодан (тошларни отиб бўлгач) тўғри ватанлариға қайтиб кетадилар. Бундай қилган ҳожиларга тавофи вадоъни тарк этганлари сабабли биттадан қурбонлик вожиб бўлади. Ҳа, албатта, агар ортлариға қайтиб, тавоф қилиб олсалар, қурбонлик соқит бўлади.

("Ғунятун носик").

Уйдан чиқишдаги дуолари

Киши уйидан ёки турар жойидан жўнамоқчи бўлиб чиқаётган вақтида қуийдаги дуони ўқиса, иншааллоҳ, шайтон ва душманлар ёмонлигидан омонда бўлади ва ҳеч қандай мушкул ҳолатга тушмайди.

هـلـلـاـبـ الـاـ ـوـقـ الـ وـ لـوـحـ الـ تـلـكـوـتـ هـلـلـاـ

“Бисмиллаҳи таваккалту ъалаллоҳи лаа ҳавла ва лаа қуввата илла биллаҳ”

Маъноси: “Аллоҳнинг номи ила (сафарни бошлайман). Аллоҳгагина таваккул қилдим.. Гуноҳлардан сақланиш ва тоатга қодир бўлиш Аллоҳ таолонинг ёрдамисиз бўлмайди” .

("Сунани темизий").

رـيـسـاـ كـبـ وـ لـوـحـ اـ كـبـ وـ لـوـصـاـ كـبـ مـهـلـلـاـ

“Аллоҳумма бика асулу ва бика аҳулу ва бика асийр”

Маъноси: “Эй Аллоҳ, фақат Сенинг мададинг ила ҳиммат қиласман ва фақат Сенинг мададинг ила гуноҳлардан сақланаман ва фақат Сенинг мададинг ила сафарда юраман” ("Муснади Имом Аҳмад").

Яқинлар билан хайрлашиш

Яқинлар ва дўстлар билан хайрлашаш вақтида ушбу дуо ўқилади:

مـكـلـامـعـاـ مـيـتـاـوـخـ وـ مـكـنـيـدـ هـلـلـاـ عـدـوـتـسـاـ

“Аставдиъуллоҳа дийнакум ва амаанатакум ва ховатийма аъмааликум”.

Маъноси: “Мен сизларнинг динингиз, омонатингиз ва амалингизнинг хотималарини Аллоҳга топшираман”

(“Сунани темизий”).